

Projev předsedy Akademie věd ČR prof. Jiřího Drahoše (15. 12. 2011)

Vážené členky a členové Akademického sněmu, vážení hosté, dámy a pánové,

ve svém dnešním vystoupení se hodlám věnovat třem hlavním tématům: nejprve vás budu informovat o závěrech hodnocení výzkumné činnosti našich pracovišť za období let 2005-2009. Poté bych rád pronesl několik poznámek k aktuální situaci ve vědě a výzkumu a to v souvislosti s výsledky Mezinárodního auditu výzkumu, vývoje a inovací v České republice. V závěru pak okomentuji zprávu o činnosti Akademické rady a krátce se zastavím u vybraných aktuálních výsledků výzkumné práce v Akademii věd.

Dříve než přistoupím k samotným výsledkům hodnocení výzkumné činnosti pracovišť Akademie věd, rád bych zdůraznil, že hodnocení od samotného počátku sleduje více cílů současně, čímž se zásadně odlišuje od jednoduchého mechanismu současné vládní metodiky hodnocení, pro kterou se vžil název kafemlejnec. Jedním z hlavních cílů hodnocení v Akademii věd je snaha o objektivní vykreslení mapy vědecké kvality našich pracovišť, a to až na úroveň jednotlivých výzkumných týmů. Neméně důležitým cílem hodnocení je vykonávat efektivní tlak, směřující ke zvyšování úrovně výzkumu a na identifikaci a potlačení slabých míst. Jsem přesvědčen, že i v tomto ohledu současné kolo hodnocení splnilo svůj účel.

Ale nyní již konkrétní fakta: v poslední fázi hodnocení bylo 52 vědeckých pracovišť Akademie věd rozděleno do kategorií podle své výkonnosti a jejich rozpočty na rok 2012 byly upraveny odpovídajícím způsobem. Kategorie Ia a Ib zahrnují pracoviště, v nichž je převážná většina vědeckých útvarů pracoviště hodnocena na úrovni srovnatelné s evropským standardem a některé týmy snesou srovnání s nejvyspělejšími zahraničními pracovišti v oboru. Do této kategorie mohlo být zařazeno 20 našich pracovišť. Kategorie IIa byla přiznána 27 pracovištím, v nichž jsou týmy dosahující evropské úrovně, a převážná většina vědeckých útvarů představuje špičku v národním měřítku. Do kategorie IIb, v níž převažují týmy srovnatelné s národním standardem, byla zařazena 4 naše pracoviště. Jednomu pracovišti byla přiznána kategorie III, což z celorepublikového hlediska představuje spíše průměrnou úroveň výzkumu.

Pro celkový vývojový trend je pak charakteristická výrazná diferenciací výkonnostního profilu našich pracovišť ve srovnání s předchozím kolem hodnocení, ve kterém bylo do obou nejvyšších kategorií zařazeno 73 % našich pracovišť, a zbývajícím 27 % pracovišť byla přiznána kategorie nižší. Důležitou součástí strategie Akademické rady při promítnutí výsledků hodnocení do financování byla snaha o rozumnou finanční stabilitu pracovišť. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto alokovat k rozdělení podle výsledku hodnocení zhruba jednu čtvrtinu disponibilních institucionálních prostředků pro rok 2012. Při rozdělení takto alokované částky podle výsledku hodnocení dosáhla diference pro ty nejlepší ústavy + 16 % ve srovnání s - 35 % pro nejhůře hodnocená pracoviště, což odpovídá rozdílu od + 4 % do - 9 % v rámci celkové výše rozpočtu pracovišť.

Hlavní tíha konkrétních opatření ke zvyšování úrovně vědy a výzkumu bude samozřejmě ležet na vedeních jednotlivých pracovišť, která disponují informacemi o hodnocení každého vědeckého útvaru a je jejich povinností promítnout výsledky

tohoto hodnocení do aktualizace výzkumného profilu pracoviště i do konkrétních opatření na nejbližší dva roky. To vše samozřejmě nikoliv mechanicky, ale s přihlédnutím k „Programu výzkumné činnosti na léta 2012-2017“, vypracovanému vedením každého pracoviště. Je zřejmé, že procedura hodnocení organizovaná vedením Akademie věd umožní efektivně ovlivňovat financování pracovišť podle jejich výkonnostního profilu, a to i v případech stagnujících či klesajících rozpočtů na vědu. Vedení každého pracoviště tak má díky objektivnímu hodnocení jednotlivých výzkumných týmů možnost rozdělit finanční prostředky diferencovaně, s důrazem na kvalitu dosahovaných výsledků.

Mimo jiné se tak prokázalo, že systém hodnocení vědy a výzkumu v České republice, založený na metodě informovaného peer-review, který je již řadu let využíván právě Akademií věd, je účinnou protiváhou výše zmíněnému kafemlejnku. Samozřejmě ani tento systém hodnocení není bezchybný a vyvíjí se. Všechny zkušenosti získané v průběhu hodnocení jak členy Akademické rady či Řídící skupinou, tak jednotlivými hodnotícími komisemi, včetně podnětů z pracovišť, názoru Vědecké rady AV ČR i kritických postřehů kompetentních jednotlivců budou sloužit ke zkvalitnění příštího hodnocení – tak tomu ostatně bylo v případě všech předchozích hodnocení prováděných v Akademii věd.

Jsme si vědomi toho, že situace svádí k diskusím kolem kategorizace ústavů a k sestavování různých výkonnostních řebříčků. Rád bych proto zdůraznil, že vedení Akademie věd i já osobně považujeme za jeden z klíčových výsledků hodnocení to, že se podařilo vyzdvihnout práci těch výzkumných týmů, které se zabývají špičkovým výzkumem, a současně poukázat na týmy, jejichž výsledky nejsou dlouhodobě zcela povzbudivé.

Žijeme v demokratické společnosti a jsme tedy závislí na tom, jak se nám podaří přesvědčit veřejnost, že investice do výzkumu jsou významné pro prosperitu naší země. Nezapomínejme tedy na to, že je velmi důležité pravdivě a srozumitelně informovat širokou veřejnost nejen o tom, co a proč děláme, ale současně i o tom, jak a v čem jsme v naší činnosti úspěšnější.

S vědomím odpovědnosti dostát všem těmto nárokům přistoupilo vedení Akademie věd k přípravě materiálu „Návrh Principů stanovení institucionální podpory pracovišť AV ČR pro rok 2012 a rámec postupu pro další období“, který je předkládán tomuto zasedání Akademického sněmu. O návrhu materiálu Vás bude podrobněji informovat kolega Petr Bobák.

V závěru této části svého vystoupení si dovoluji shrnout, že za nejdůležitější výsledek hodnocení výzkumné činnosti našich pracovišť za období let 2005-2009 považuji to, že se jasně ukázalo, že Akademie věd je institucí, v níž je podpora špičkového výzkumu skutečnou prioritou, a to někdy i za cenu nepopulárních rozhodnutí. Jsem přesvědčen, že právě díky tomuto kritickému a odpovědnému přístupu k vlastní práci vědecká výkonnost Akademie věd a celé soustavy jejích pracovišť poskytuje do budoucna vysoce kvalitní a stabilní základ pro rozvoj vědy a výzkumu v České republice.

Nyní krátce k aktuální situaci. Za velmi důležité považuji i nadále usilovat o změnu celkového prostředí vědy a výzkumu v České republice. Řadu konkrétních

doporučení, jak odstranit závažné nedostatky a zlepšit fungování a efektivnost celého systému, uvádí závěrečná zpráva „Mezinárodní audit VaVal v ČR a implementace jeho výsledků do strategických dokumentů“, kterou na objednávku MŠMT vypracovalo konsorcium šesti renomovaných zahraničních institucí. Nehodlám zde tuto zprávu podrobně komentovat – předpokládám, že většina z vás se měla možnost seznámit alespoň s jejím syntetickým souhrnem – rád bych ale upozornil na některá její zjištění v širších souvislostech.

Jedním z klíčových problémů konstatovaných ve zprávě mezinárodního auditu je vysoká míra cynismu a nestability v politickém životě a s tím související nedostatek důvěry na všech úrovních – zde bych zdůraznil zejména nedůvěru valné většiny vědecké obce k vládním garniturám, neboť jde o dlouhodobější problém. Na jedné straně je třeba ocenit například skutečnost, že ani v období ekonomických problémů nesáhla současná vláda k redukci finančních prostředků ve výdajích na výzkum, vývoj a inovace. Na druhé straně nelze nevidět, jak jsou názory některých politických představitelů do značné míry ovlivňovány krátkozrakými představami určité části průmyslové lobby. Z její strany opakovaně zaznívají například názory toho typu, že jen úspěšní ředitelé výrobních podniků vědí, jak je třeba řídit vědecko-výzkumné instituce a univerzity; dále slyšíme, že jsme malá země, která si proto může dovolit podporovat základní výzkum pouze v několika málo oblastech – a to zejména v těch, kde lze takřka okamžitě očekávat prakticky aplikovatelné výsledky; častý je i názor, že je třeba co nejvíce snížit podíl institucionálního financování výzkumných institucí ve prospěch účelových prostředků ve smyslu hesla „o všechno se musí soutěžit“.

O věcné správnosti těchto tvrzení lze jistě úspěšně pochybovat, ale vzhledem k tomu, že zaznívají opakovaně a poměrně dlouhou dobu, docházejí sluchu u těch politiků, kteří mají rádi dobře znějící slogany. Dovolím si proto nabídnout několik protiargumentů, doplněných krátkým komentářem.

Řízení výrobního podniku se nepochybně liší od řízení špičkového vědeckého ústavu či univerzity již jen z toho prostého důvodu, že vědění je primárně zaměřeno na poznávání souvislostí a zákonitostí, lze také hovořit o kritériu pravdivosti, zatímco firmy pracují s kritériem ziskovosti. Namísto výčtu řady dalších argumentů snad postačí odkázat na příklady vědeckých institucí z vyspělých států, v jejichž čele stojí v drtivé většině renomované vědecké osobnosti. Neznamená to samozřejmě, že vědecké ústavy a výzkumné univerzity nemají mít ve svém širším vedení kvalifikované ekonomy a manažery, neboť jakkoliv ve vědě neplatí jednoduchá bilance „má dáti – dal“, korektní bilance finančních toků jsou velmi důležité i v této oblasti. Je však nefunkční a nepřipustné posuzovat vědu a vzdělávání pouze na základě externích kritérií typu aplikace a užitekosti a kvantifikačních postupů přejímaných z učebnic podnikové ekonomie.

Jako poměrně malá země jistě musíme přemýšlet o stanovení určitého okruhu priorit na úrovni státu, ale takové priority se mohou týkat jen aplikovaného výzkumu a vývoje. Zásadněji omezovat základní výzkum je velmi krátkozraké – už jenom proto, že ten aplikovaný bez něj nemůže existovat. Znamená to, že i přes všechny dosavadní úspěchy ve vývoji nových technologií zde nemůže jít jen o prostou aplikaci již existujících poznatků, nýbrž také o produktivní pokračování ve výzkumu, který je v tomto smyslu vždy základním výzkumem. Takový výzkum je nutnou podmínkou pro získávání kvalitativně nových poznatků, pro dlouhodobý technologický rozvoj a

inovace, ale také pro reflexi nových sociálně-kulturních souvislostí. Bohužel, pragmatický diskurz dnešní společnosti se odehrává především v kategoriích již vědecky známého, a ve stejně omezeném duchu je chápán rovněž transfer poznatků, což je v příkrém rozporu s paradigmatickou představou o hranicích vědy a výzkumu.

Jako člověk s technologicky zaměřeným vzděláním a s vědeckou kariérou na hraně základního a aplikovaného výzkumu jsem se opakovaně kriticky vyjadřoval k nekvalifikovaným názorům části výrobní sféry na problém financování základního výzkumu – samozřejmě včetně specifických oblastí výzkumu na národní úrovni, bez jejichž podpory a nenahraditelných výsledků bychom se velmi brzy vytratili ze společenství civilizovaných zemí. Zmíněná zpráva mezinárodního auditu konstatuje, že podíl účelového financování je u nás v současné době už riskantně vysoký. Diskuse o podílu institucionálního a účelového financování jsou však často vedeny s velmi povrchní znalostí věci. Při posuzování výše institucionální a účelové podpory je totiž třeba mít na paměti, že institucionální financování v současném tuzemském pojetí nezahrnuje pouze peníze na základní financování konkrétních výzkumných institucí, ale i další nemalé položky týkající se např. kofinancování projektů operačních programů nebo podpory projektů mezinárodní spolupráce, které však svou povahou patří do účelového financování. V posledních letech tak jde na přímé institucionální financování výzkumných organizací pouze zhruba 34 % celkových výdajů státního rozpočtu na VaVal.

Důsledkem této situace je rezignace na dlouhodobé strategie a ohrožení stability výzkumných institucí. Další zvýšení podílu účelového financování by výrazně poškozovalo zejména dvě nejvýkonnější složky výzkumu v tomto státě, tedy Akademii věd a vysoké školy. Přitom pouze stabilní instituce se zajištěným systémem financování se mohou úspěšně ucházet o velké grantové projekty u našich i evropských grantových agentur a o velké infrastruktury v rámci operačních programů EU. Je poměrně symptomatické, že hlasy po omezování podpory základního výzkumu zaznívají zejména od těch, kteří do spolupráce s veřejným vysokými školami či veřejnými výzkumnými institucemi investují ze svého firemního portfolia zcela zanedbatelné částky, ale sami přitom konzumují nemalou finanční podporu právě z veřejných zdrojů.

V této souvislosti musím s politováním konstatovat, že v důsledku realizace Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací přestala být Akademie věd poskytovatelem účelové veřejné podpory výzkumu a vývoje. Jedinou agenturou podporující základní výzkum v České republice se stala Grantová agentura ČR. Negativním důsledkem této situace, na níž se samozřejmě podílí i výše finančních prostředků alokovaných pro GA ČR, je neadekvátně nízká úspěšnost žadatelů ve veřejných soutěžích této agentury – ta se aktuálně pohybuje kolem 20 %, což v evropském i celosvětovém kontextu představuje velmi nízkou hodnotu. Dlouhodobější neúspěšnost v grantové soutěži by tak mohla vést *de facto* k likvidaci některých oborů, protože systém jediné grantové agentury neumožňuje institucím žádat o účelovou podporu z jiných relevantních zdrojů. Hlavním úkolem grantových agentur je podporovat kvalitní vědecký výzkum, nikoliv ovlivňovat vědeckou politiku a určovat výzkumné priority prostřednictvím posuzovacího řízení. Vedení Akademie věd povede proto diskusi s vedením GA ČR o možné restrukturalizaci oborů a doplnění hodnotících panelů a také diskusi o složení oborových a podoborových komisí.

Vážené členky a členové Akademického sněmu, vážení přítomní. Chtěl bych se také krátce vyjádřit ke jmenování nové Rady pro výzkum, vývoj a inovace. Odhlédnu-li od přetrvávajících nejasností ohledně dodržení zákona č. 130/2004 Sb. při jmenování některých členů Rady do třetího funkčního období, mohl bych konstatovat, že současná Rada má vcelku vyvážené složení. Na druhé straně ale nevidím v tomto novém složení žádný významnější systémový posun – za ten rozhodně nemohu považovat odvolání statutárních zástupců klíčových institucí, působících v oblasti vědy a výzkumu, jakkoliv tuto změnu osobně vítám. Zatímco však Česká konference rektorů, Rada vysokých škol ani Akademie věd skutečně nemají v současné Radě statutární zástupce, nelze totéž říci o Svazu průmyslu a dopravy, který je v Radě zastoupen svým viceprezidentem. Asi stejně jako většina z vás si kladu otázku, proč bylo vlastně nutné provést tuto obměnu znamenající mimo jiné i více než dvouměsíční výpadek v činnosti Rady. Sám jsem v diskusích na téma odvolání a jmenování členů Rady k tomu nezaznamenal žádný relevantní argument. V každém případě bych rád popřál nové Radě hodně úspěchů v nelehké práci, jejíž výsledky budou jistě se zájmem sledovat všichni aktéři v oblasti vědy a výzkumu.

V závěru této části svého projevu bych rád zdůraznil, že pokud opravdu chceme zlepšit fungování systému výzkumu, vývoje a inovací, pozvednout jeho úroveň a přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti České republiky, musíme co nejdůrazněji vystupovat proti nekvalifikovaným, ale mnohdy o to hlasitějším názorům, záměrnému zkreslování skutečnosti a krátkozrakému podřizování se účelovým zájmům. Určitou nadějí do budoucna je skutečnost, že převzetím závěrečné zprávy mezinárodního auditu tento projekt nekončí. Úkolem projektového týmu v následujícím roce bude navrhnout, jak získané informace a doporučení implementovat do strategických dokumentů českého systému vědy a výzkumu. Věřím, že ke zlepšení situace přispějí i výstupy projektu „Efektivní systém hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací v ČR“, který jako další tzv. Individuální projekt národní (IPn) připravuje Ministerstvo školství. Na výsledky tohoto projektu si však budeme muset počkat nejméně dva roky. Vzhledem k naléhavosti doporučení mezinárodního auditu je velmi důležité co nejdříve přijmout opatření pro přechodové období, která zabrání narůstání dalších škod v českém systému vědy a výzkumu.

Zpráva o činnosti Akademické rady

Vážené členky a členové Akademického sněmu, vážení hosté, dámy a pánové, nyní mi dovoluji, abych přešel k další části svého vystoupení týkající se činnosti Akademické rady v období od XXXVIII. zasedání Akademického sněmu v dubnu 2011. Podrobnou zprávu jste obdrželi v písemných podkladech, proto se zde mohu omezit jen na shrnutí toho nejpodstatnějšího.

V souvislosti s III. fází hodnocení výzkumné činnosti našich pracovišť za léta 2005-2009 jsme naprostou většinu času věnovali tomu, abychom výsledky hodnocení jednotlivých útvarů optimálně promítli do návrhu institucionálního financování pracovišť na rok 2012 i roky následující. Jak jsem již předeslal, podrobnou zprávu k „Návrhu Principů stanovení institucionální podpory pracovišť AV ČR pro rok 2012 a rámec postupu pro další období“ přednese kolega Petr Bobák. Zde bych rád poděkoval všem, kteří se na tomto náročném úkolu podíleli.

Velkou pozornost jsme v uplynulém období věnovali i přípravě návrhu výdajů státního rozpočtu České republiky na výzkum, vývoj a inovace na rok 2012 s výhledem na léta 2013 a 2014. Přes veškeré komplikace s variantními návrhy rozpočtu, kdy Akademii věd reálně hrozilo snížení rozpočtu na příští rok o 250 milionů korun, se nakonec podařilo dosáhnout udržení rozpočtu Akademie věd na rok 2012 i částek plánovaných ve výhledu na léta 2013-2014 na úrovni kolem 4,6 miliardy korun ročně.

Chtěl bych se také krátce vyjádřit k přípravě věcného záměru zákona o vysokých školách. K jeho obsahu jsme předložili zásadní připomínky a stanoviska, v nichž jsme upozorňovali zejména na to, že užší zaměření věcného záměru tohoto zákona zabraňuje definovat roli Akademie věd i dalších institucí ve vysokoškolském vzdělávání a účelně využít jejich značný vzdělávací potenciál. Koncept tohoto zákona je z uvedeného hlediska neúplný, neboť nesystémově pomíjí řadu dalších institucí aktivně působících v oblasti vzdělávání v České republice.

Závažnou otázkou, která má pro Akademii věd a její pracoviště mimořádný význam, je postavení a úloha Akademie věd při uskutečňování vysokoškolských studijních programů třetího (doktorského) stupně. Dosavadní návrh záměru předpokládá, že uskutečňování doktorských studijních programů ve spolupráci s veřejnými výzkumnými institucemi v České republice bude upraveno na základě dohody s příslušnou vysokou školou. Domníváme se, že pokud by tato varianta byla realizována, bude nezbytné specifikovat podmínky akreditace a zejména velmi zřetelně definovat obsah uzavírané dohody. Ta by měla obsahovat jednoznačné vymezení povinností, pravomocí a odpovědností smluvních partnerů. Právě nedostatečná definice těchto souvislostí a návazností vyvolává značné potíže a neshody v současném systému. Budeme proto i nadále prosazovat, aby precizní stanovení veškerých podmínek této spolupráce bylo obsaženo v samotném zákonu, jehož paragrafované znění bude připravováno v příštím roce. Bylo by trestuhodné nevyužít potenciálu a kapacit pracovišť Akademie věd pro vzdělávání nových generací vysoce kvalifikovaných odborníků a vědeckých pracovníků.

V souvislosti s přípravou a projednáváním vládních dokumentů stojí za kritický komentář způsob přípravy Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 až 2020 v gesci Ministerstva průmyslu a obchodu. V rámci této strategie jsou jako jeden z pilířů konkurenceschopnosti prezentovány inovační procesy, včetně oblasti výzkumu a vývoje, kde je navrhována řada zásadních změn. Návrh Strategie však nebyl před předložením vládě ČR konzultován ani s Radou pro výzkum, vývoj a inovace, ani s hlavními aktéry vědy a výzkumu - s Akademií věd, vysokými školami či představiteli dalších výzkumných organizací; s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy byl konzultován jen ve velmi omezené míře. Považuji za nepřijatelné, a to zejména z věcných důvodů a v situaci, kdy hrozící krize vybízí k uvažování a postupům hledajícím synergické efekty v řadě podstatných oblastí společenského života, aby při přípravě dokumentu tohoto významu byly marginalizovány klíčové instituce výzkumu a vývoje v ČR. V předložené podobě tak tento materiál představuje v části týkající se oblasti výzkumu, vývoje a inovací pro konkurenceschopnost ČR daleko spíše zásadní ohrožení, než dobrou příležitost.

Pokud jde o evropskou agendu Akademické rady, považuji za důležité připomenout přípravu nového Rámcového programu EU pro výzkum a inovace označovaného jako "Horizont 2020". Akademická rada pečlivě sleduje vývoj v této oblasti a aktivně

se účastní, prostřednictvím svých zástupců, jednání a diskusí s cílem dosáhnout toho, aby národní dokumenty obsahovaly priority a návazná konkrétní opatření v souladu se zájmy Akademie věd. Druhou významnou oblastí v rámci evropské agendy je příprava kohezní politiky EU pro období počínající rokem 2014, kde zejména strukturální fondy nabízejí velké možnosti pro financování vědy a výzkumu. Snahou Akademie věd je, aby bylo možné tyto zdroje využít pro podporu provozu nově vybudovaných výzkumných kapacit, k rozvoji lidských zdrojů ve vědě a výzkumu a pro obměnu experimentální výzkumné základny v ČR, zejména pak také v hlavním městě Praze.

Tolik stručně k naší práci v uplynulém období, za kterou bych chtěl ještě jednou poděkovat všem, kteří se na ní aktivně podíleli.

Výsledky výzkumné činnosti

Vážené kolegyně a kolegové, jak se již stalo tradicí, v další části vystoupení si dovoluji obrátit naši společnou pozornost k výsledkům naší výzkumné práce. Přehled některých z nich máte na obrazovce před sebou - já zde zmíním jen jeden subjektivně vybraný výsledek za každou vědní oblast.

Oblast věd o neživé přírodě

Skupina badatelů z Astronomického ústavu ve spolupráci s Výzkumným a zkušebním leteckým ústavem přispěla k vývoji měřicího přístroje určeného pro mezinárodní kosmickou misi Swarm, takzvaného mikroakcelerometru. Projekt Swarm má za úkol zmapovat změny v magnetickém poli Země a procesy, které se v něm odehrávají. Pomůže k tomu nová generace družic, které budou mít na palubě umístěny speciální měřicí přístroje včetně českých mikroakcelerometrů.

Oblast věd o živé přírodě a chemických věd

V Ústavu nanobiologie a strukturní biologie, jenž je součástí Centra výzkumu globální změny AV ČR, byla ověřena a aplikována technika dvoufotonové polarizační mikroskopie ke studiu struktury a funkce proteinů. Vyvinutá technologie staví na pokročilém druhu optického, tzv. dvoufotonového mikroskopu ke zjišťování nejen toho, kde se fluorescentní molekuly nacházejí, ale i jak jsou orientovány. Uspořádání a aplikace nového mikroskopu jsou nyní chráněny českým patentem, současně probíhá proces patentové ochrany na mezinárodní úrovni.

Oblast humanitních a společenských věd

V Masarykově ústavu a Archivu ve spolupráci s Österreichisches Theatermuseum vznikla publikace „Die Wiener Wochenschrift Die Zeit als Mittler zwischen der Tschechischen und Wiener moderne“, která otevírá nový pohled na vztahy mezi českou a vídeňskou modernou přelomu 19. a 20. století. Jsou zde poprvé syntetickým způsobem zpracovány kontakty mezi vedoucími představiteli české literární i politické moderny (T. G. Masaryk, J. S. Machar, F. V. Krejčí, V. Mrštík, K. Kramář a další) a vídeňským týdeníkem Die Zeit, který se stal důležitým orgánem středoevropské moderny.

Z dalších událostí, k nimž došlo v krátkém období od minulého zasedání Akademického sněmu ve vědeckém životě naší Akademie, chci připomenout alespoň ty nejvýznamnější.

Začnu dobrou zprávou z Bruselu: Evropská komise schválila dotaci z evropských fondů ve výši 2,3 miliardy korun na výstavbu nového biomedicínského a biotechnologického centra BIOCEV, které do roku 2015 vyrostе ve Vestci u Prahy. Rád bych proto velice poděkoval všem, kteří se o zdar projektu zasloužili. Je to nepochybný úspěch jak Ústavu molekulární genetiky a ostatních zúčastněných ústavů Akademie věd, tak Univerzity Karlovy, Akademie věd, a ostatně i celé České republiky.

Velmi potěšitelná je skutečnost, že Petér Szabó z brněnského oddělení vegetační ekologie Botanického ústavu získal prestižní startovací grant od Evropské výzkumné rady, podporující významné vědce a jejich projekty v oblasti hraničního výzkumu. Dílčím úspěchem je rovněž účast Ústavu soudobých dějin na řešení projektu vedeném Sofijskou univerzitou, který zkoumá společenský vývoj ve východní Evropě. Z celkového počtu 7 grantů Evropské výzkumné rady udělených vědcům z České republiky se nyní 4 řeší na pracovištích Akademie věd. Jsem ale přesvědčen, že jejich počet neodráží skutečný výzkumný potenciál Akademie věd. Rád bych Vás proto vyzval k zodpovědnému zvážení své účasti v programech Evropské výzkumné rady.

Cenu ministra životního prostředí v soutěži Česká hlava 2011 získali Blahoslav Maršálek z Botanického ústavu a jeho kolega z VUT Brno František Pochylý, a to za vývoj flexibilní destratifikační technologie pro řízení kvality vody ve vodních nádržích. Blahopřeji k tomuto úspěchu.

Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy za mimořádné výsledky výzkumu, experimentálního vývoje a inovací v roce 2011 byla udělena Juliu Lukešovi a jeho spolupracovníkům Marku Jindrovi, Ivo Šaumanovi, a Masako Jindrové Asahiné z Parazitologického a Entomologického ústavu Biologického centra Akademie věd. Všem oceněným srdečně gratuluji.

Prestižní Cenu Jeana-Marie Lehna za svůj projekt nových bezpečných nehořlavých Li-ion baterií získala Martina Nádherná z Ústavu anorganické chemie. Daniele Hodrové z Ústavu pro českou literaturu byla udělena Státní cena za literaturu pro rok 2011 za román Vyvolávání a za celou její dosavadní literární tvorbu. Oběma dámám srdečně blahopřeji k tomuto úspěchu.

Vědecká činnost Františka Vyskočila z Fyziologického ústavu byla oceněna udělením medaile Josefa Hlávky. Nejvyšší ocenění České astronomické společnosti za celoživotní badatelské dílo, cenu Františka Nušla, získal Jiří Grygar. Oběma oceněným gratuluji.

Stříbrnou pamětní medaili Senátu Parlamentu České republiky za mimořádné zásluhy ve výzkumu a vývoji virostatik obdržel Antonín Holý. Srdečně blahopřeji profesorovi k tomuto ocenění a také mu děkuji za jeho oddanost vědě a rovněž za jeho osobní postoje, které nebyly a nejsou poplatné často jednoduchým heslům

současné doby, ale vždy působily ve prospěch vědy, vědeckého poznání a k užitku společnosti jako celku.

Vážené kolegyně a kolegové, vážení hosté, blížím se k závěru svého vystoupení, ve kterém jsem informoval o tom, v jaké konkrétní podobě se výsledky hodnocení budou promítat do další činnosti pracovišť Akademie věd. Dotkl jsem se i obecnějších otázek týkajících se fungování systému výzkumu, vývoje a inovací v České republice. Pokusil jsem se zároveň stručně shrnout výsledky mezinárodního auditu české vědy, který jednoznačně poukázal na chybnost a škodlivost dosavadního postupu.

Množství a závažnost auditem zjištěných problémů ukazuje, k jakým chybám v oblasti vědní politiky v minulých letech došlo. Chceme-li skutečně tuto situaci změnit k lepšímu, je zapotřebí s okamžitou platností zrušit stávající metodiku hodnocení české vědy a zafixovat rozdělení výrazné části rozpočtových výdajů na výzkum, vývoj a inovace do té doby, než bude k dispozici nová metodika hodnocení a financování, vypracovaná v rámci již zmíněného projektu MŠMT „Efektivní systém hodnocení a financování výzkumu, vývoje a inovací v ČR“. Zároveň je třeba snížit podíl účelových prostředků ve prospěch institucionálního financování kvalitních výzkumných institucí - jinak hrozí zásadní snížení výkonu českého výzkumu, které se v delším časovém horizontu nutně promítne i do vývoje konkurenceschopnosti České republiky. Současně bych však chtěl zdůraznit, že k potřebnému navýšení institucionálních prostředků by v žádném případě nemělo docházet na úkor dnes již jediné grantové agentury podporující základní výzkum, tedy GA ČR.

Vše, o čem jsem dnes hovořil, by nemělo v žádném případě být vykládáno tak, že se věda má řídit pouze svými vlastními pravidly a s problémy okolního světa nemá nic společného. Naopak, právě v její orientaci na poznávání světa a v jejím vynalézavém kladení otázek a řešení problémů spočívá síla, s jakou přetváří a proměňuje tento svět. Mělo by však být naprosto jasné, jak krátkozrace uvažuje každý, kdo vidí naplnění společenských potřeb pouze v tzv. aplikovaném výzkumu nebo průmyslovém vývoji a inovacích. Společnost, která se snaží vnutit vědě vlastní ideologická paradigma a omezit svobodu vědeckého bádání a orientovat ji ke krátkodobým výhodám a úspěchům, však z dlouhodobého hlediska nevyhnutelně směřuje k vědecké a tím také společenské a hospodářské sterilitě.

V této souvislosti si dovoluji připomenout, že věda a vzdělávání se v našich podmínkách opírají o legislativně zaručené svobody, které jsou prakticky naplňovány díky existenci svobodné soustavy vysokých škol a pracovišť Akademie věd. Připomenutím této základní charakteristiky našeho systému chci zdůraznit, že určující roli hraje v jeho rámci svobodné hledání výzkumných a badatelských orientací. To, a nic jiného, umožňuje, aby vzdělávací a výzkumné instituce byly ohnisky tvořivosti a kritického myšlení, z nichž se tyto kompetence šíří dále do ostatních oblastí lidského života – podnikání, politiky, kultury a samozřejmě i technického vývoje. Jsem přesvědčen, že vztah akademické a komerční sféry je třeba založit na oboustranně vhodných a dlouhodobých motivacích, jejichž uplatnění přinese ve výsledku trvalý prospěch a užitek především České republice a jejím občanům.

Vážené dámy a pánové, vážení hosté, úspěchy, kterých bylo na půdě Akademie věd dosaženo nepochybně zavazují, a současná Akademie věd musí takovému závazku

dostát, má-li obhájit své jméno a postavení v české a mezinárodní vědecké komunitě. Je zřejmé, že se jí to bude dařit pouze tehdy, nesleví-li z nároků na kvalitní vědecký výzkum. Rád konstatuji, že výsledky hodnocení výzkumné činnosti pracovišť Akademie věd jednoznačně ukázaly, že při plnění tohoto náročného úkolu jsme obstáli a dokázali z něj vytěžit potřebné maximum pro další úspěšný rozvoj vědecké práce. Jsem přesvědčen, že pouze tímto způsobem se lze vyrovnat se současným nelehkým obdobím stagnujícího financování a současně vytvářet nezbytné podmínky pro to, aby i další generace badatelů nacházely v Akademii věd a na jejích pracovištích spolehlivé institucionální zázemí.

Děkuji Vám za pozornost.